

MYND: HÖGNI HEINESEN

revsa hana, heldur enn at hjálpa, fyrirbyrgja og fyrigeva. Tað ekstrema, tað viðgongda, er altíð áhugavert. At døma eftir teimum ógvusligu og harðrendu teldupostunum, eg havi fingið, er tørvur á alvorligari satiriskari viðgerð á hesum økinum...

Hvat hava fólk skrivað til tín?

– Ein kona skrivaði, at Gud letur seg ikki spotta, og hon kundi trygt lata HANN taka sær av okkum. Eg bleiv illa við at hesi hótanini. Eg svaraði henni dæmliga aftur, at eg eri ikki bangin, tí eg trúgvi sjálvur á Guð. Ikki ein náðileysan og revsandi Gud, men ein náðigan, kærleiksfullan og fyrigevandi Gud, sum tibetur er alt ov stórur til at fáa gron um slíkt smáttari sum Moldvarp Føroya. Vit gera ikki gjøldur burtur úr Guði, vit spinna bara satiru burtur úr fólkunum, sum í hansara navni, fara illa við hvør øðrum.

Hvussu fyriheldur tú teg til hvassorðaðu ummælini, sum hava verið?

– Tað eru sera nógv sum halda, at Moldvarp Føroya er framúr. Eftir fyrstu sendingina vóru fólk frá sær sjálvum. »Provokerandi« og »pillbýtt« vóru frægastu ummælini tá. Facebook var ein stór lortaspann, men tað var væntandi, tí tað eru bara tey ónøgdu, sum vísa so týðiligan lit. Tað nívir sjálvsagt fast, at atfinningar koma sum ein flóðalda, tá tú hefur lagt orku og kenslur í eina verkætlan, men vit tóku ímóti skolonum við opnum ørmum, tí ein sjónvarpssending hevur sanniliga stórt vald. Tað, at fólk brúktu sín demokratiska rætt at siga sína erligu hugsan, er í veruleikanum eitt heilsutekin.

Vit kunnu ikki vísa onnur fram satiriskt, um vit ikki sjálvir tola avleiðingarnar. Atfinningar og ósemjur í sjálvum sær er ikki nakað ringt. Negativu ummælini góvu okkum ofta onnur góð hugskot, sum strimbraðu innihaldið í sendingunum. Kritikkur er eisini konstruktivur, tað ræður bara um at opna hurðina.

Ein atfinning hevur verið, at tit banna og blóta í sendinginum. Hví er tað neyðugt?

– Í satiru »fremmer overdrivelsen ofte forståelsen«. Ætlar tú at tekna ein stuttligan karikatur av einum manni sum Atla í Sundi, sleppur tú ikki undan banniorðum. Eiðir og ónærligheitir eru, um tú vil tað ella ikki, serkend

eyðkenni, sum finnast í føroyska samfelagnum.

Hvar er markið fyri, hvørjum tú kann gera gjøldur burturúr?

– Tað er ein áhugaverdur spurningur, og markið er gruggut og ógreitt. Tað er alt eftir, hvønn tú spyr. Summi hava onga skomm skapta. Tey kunnu helst flenna eftir øllum, uttan mun til, hvussu kensluleyst tað er. Nøkur hava roynt at gera gjøldur við fólki, sum veruliga eru veik og verjuleys, men tað er tibetur forbankað torført at vinda nakað stuttligt burtur úr slíkum. Eg haldi, at tað er at fara um markið.

Tað er skilaleyst at sparka tey, sum hava rakt botnin. Satiran skal heldur brúka krútið upp á tey, sum sita við valdinum á ovastu rók. Øll, sum hava valdið at ávirka lívið hjá øðrum, skulu viðgerast kritiskt. Tá er tó ikki sagt, at tey skulu spillast út. Satiran má heldur ongantið provokera bara fyri at provokera. Tað skal vera eitt hægri endamál. Onnur kendu tað kanska so, at Moldvarp Føroya fór um markið í ávísu færum. Tað hava tey fullan rætt at halda og siga, tí tað er ein forbankað torfør javnvág, sum tú ikki altíð skal skilmarkað einsamallur. Endamálið skal í øllum færum ongantið vera at gera øðrum fortred – men hinvegin kanst tú heldur ikki altíð stýra, hvør fær ilt av hvørjum, tí fólk eru so ymisk. Skalt tú halda teg aftur í øllum lutum, tí onkur kanska fær eitt sindur ilt av hesum ella hasum? So hendir jú einki. Tá stendur alt í stað. Tað kann ikki vera meiningin, ha?

Seks sendingar av Moldvarpinum hava verið. Hvat hevði tú gjørt øðrvísi í dag?

– Tað hevði verið ein fyrimunur, um vit kundu framleitt eina sending hvørja viku, heldur enn at gjørt meginpartin niðurfyri. Tá hevði Moldvarp Føroya verið upp aftur meira aktuelt og fingið betri politiskt bit. Møguleikin hevði verið at gjørt meira burtur úr sirkussinum um tær níggju milliónirnar, sum landskassin fær afturat í ríkisveiting, fyri ikki tala um, hvussu hendan samgongan er farin undir at seta oligariskar Putin-tilstandir í gildi í fiskivinnuni. Tað kundu vit spunnið nógvar góðar søgur burturúr. Vit høvdu yrkt sangir um tann vakra dagin, tá tað sló klikk hjá Óla Wich, og ein annan sang um mystiska sambandið millum flatlús og flatskatt. Vit høvdu nakrar fantastiskar teknikarar, sum runnu fyri lívinum at

framleiða hesar seks sendingarnar, og úrslitið var skidegott eftir umstøðunum. Hugsu tær til, hvat vit høvdu fingið burturúr við meiri pengum, fleiri fólki og betri tíð.

Tit endaðu Moldvarpið við einum ironiskum innslagi, har tit gráta um kritikkin av sendingini. Hvat vildu tit siga við hesum innslagnum?

– Altso, mær dámar ikki serliga væl at greiða frá endamálinum. Tá fellir poengið eitt sindur til jarðar. Men vit kunnu ikki renna undan, at tann politiski pínslavátturin er ein óhugnaliga sterkur figurur í Føroyum. Tað er okkurt slag av masochismu. Eingin kemur so sterkt aftur, sum tann frákoymdi landsstýrismaðurin. »Jú jú, kanska hevur hann gjørt okkurt ólógligt, men tað er soooo synd í honum.« Tað er hugburðurin. Tað kennist onkutíð so, at tað verður hugsað sum Roosevelt um Somoza, at tað kann væl vera, at hann er ein bandittur, men hann er okkara bandittur. Hygg at summum politikarum, sum fata tað sum ein strategiskan vinning at fáa móttøðu av religiøsum orsökum. Tað er eitt forferdiligt mjarr og knarr um, hvussu hesin stakkals veiki minnilutin verður forfylgdur. Tað er har, vit fara vald. Eitt gott satiruinnslag hevði verið at stungið »mikrofonina í grónina« á Miðflokkinum, sum saman við samgonguni, ger seg inn á tey lægstløntu í samfelagnum, samstundis sum tey siga seg vera verji teirra veikur. Løgmaður stóð eisini á tingsins røðarpalli við himmalvendum eygum og græt um, hvussu synd tað var í honum, at HANN varð so illa happaður av sínum sokallaðu vinum á Facebook, og buhuhu hasi býttu fakfeløgini sum, heldur enn at fara til arbeiðs, standa og mótmæla »ábyrgdarfulla politikkinum hjá hesum høga tingi.« Vit hoppa upp á tað, hóast tað er fullkomiliga bakvent! Nei, tað er ikki synd í teimum. Tað var heldur ikki synd í Hans Paula og mær. Tí græt eg í hesum innslagnum. Fyri at gera gjøldur burtur úr okkum, sum halda, at tað er so forferdiliga synd í okkum, tí vit verða forfylgd av fólki, sum taka so forferdiliga synd í sær sjálvum, tí vit forfylgja teimum... isjanneit? Tað var í grundini kona mín, sum gav okkum hatta frálíka hugskotið at brúka eitt slag av dupult-ironi.

So tú sigur, at vit hava hug til at renna undan ábyrgdini?

– Ja. Øll, sum hava vald yvir fólkinum skulu standa til svars fyri fólksins dómi. Bar til at sleppa sær undan ábyrgdini, var talan ikki um veruligt fólkaræði. Heldur enn at tiga tað burtur, skulu vit gleðast um opna kjakið. Vit skulu tora at mæta fordómum og ósemjum hjá hvørjum øðrum. Sum um tað ikki var nógmikið, royndu vit eisini, tilvitað ironiskt, at fáa seinasta orðið við einari tilsiping til okkara eyðkennislag »Fokk jú, I wont dú what you tell me.« Tað syrgiliga er, at tá vit smekka hurðina í høvdið á hvørjum øðrum, so endar alt samskiðið, og fordómarnir verða fastlæstir. Soleiðis kjakast vit ofta í Føroyum, tí vit tora ikki at lurta og læra av hvørjum øðrum. Moralurin er, at tann sosiali kritikkurin nýtist ikki at vera niðurbrótandi. Hann kann eisini vera broytandi, á ein positivan, konstruktivan og stuttligan hátt. Í so máta hava vit brúk fyri føroyskari satiru, sum kann bresta vindeyguni upp og skotra rotið burtur við frískari luft.

Skrivað um Moldvarp Føroya:

»Moldvarpið var ein satiru sendirøð, ið viðgjörði margar fjaldar skommir og sár í samfelagnum, sum í royndum er víst, at onkur hevur kent sviðan av. Væl er lagt til rættis, og mangt rot er grivið upp úr súru føroyamoldum.«

Ragnar Winther Eliasson á Vágaportalinum tann 17. januar 2012

»Nú eru tað væl lærdir sjónleikarar, sum koma við slíkum ókvæmisorðum inn á okkum. Er hettar lærdómurin, so veit eg onki! Men eitt veit eg, at sleppa Føroyingar gomlu Guðstrúnna, er tað ein óbótligur skaði, sum ikki bætist aftur, og tá eru vit farin fyri skeytil.«

Sólvit Simonsen í Sosialinum tann 4. januar 2012

»Moldvarp Føroya, sum vit í seinastuni hava fylgt við, er skemtisending á sera høgum støði, onkur kritiskur viðmerkjari segði, at sendingarnar kostaðu heilar 300.000 kr. Eg havi bert tað at siga, at tað er flott klára at gera slíkt megnarverk so biliga.«

Jóhan Heri Johansen í Sosialinum tann 4. januar 2012

»At Kringvarpið troystar sær at vísa slíkt blasfemiskt og beinleiðis útspillandi turrgeitt moldmøn, er enn eitt gott prógv um, at hvørki leiðsla ella sjónleikarar í Føroyum duga at skapa nakað upprunligt, men koppa tí á til at spilla okkurt út istaðin fyri.«

Ólavur í Beiti á Vágaportalinum tann 25. november 2011

»Tað er gamalt fordómsgóðs, ið verður borðreitt við viðvíkjandi trúarlívinum í Føroyum. Hetta hevur ikki nakað sum helst hald við veruleikan at gera. Onki, sum vit menniskju hava við at gera, er fullkomið, heldur ikki teir persónar, sum vit mæta, menn og kvinnur í Bibliuni, sum blivu brúkt og knýtt til arbeiði Jesusar her á jørð. At SvF skal ganga á odda at niðurbróta hesar varðar, henda arv, sum okkara forfedrar góvu okkum, er ikki til at skilja.«

Thomas J. Askham í Dimmalætting tann 28. desember 2011